

AKADEMIA
ŁOMŻYŃSKA

DOKUMENTACJA PROJEKTOWA

Opracowanie przygotowane na zajęcia z przedmiotu
Wydziałowy projekt zespołowy

Zespół autorski

Gracjan Eryk Penk

Damian Piotrowski

Prowadzący zajęcia projektowe

dr inż. Janusz Rafałko

Informatyka

Studia stacjonarne I stopnia, rok IV, semestr VII

Rok akademicki: 2024/2025

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
1. WSTĘPNE ZAŁOŻENIA	4
1.1. Podział zadań.....	4
1.2. Wybór języka programowania.....	4
1.3. Dobór narzędzi do przetwarzania danych.....	4
1.4. Przegląd literatury	5
1.4.1. FOOD DEMAND PREDICTION USING MACHINE LEARNING.....	5
1.4.2. A CASE ANALYSIS OF A SUSTAINABLE FOOD SUPPLY CHAIN DISTRIBUTION SYSTEM – A MULTI-OBJECTIVE APPROACH.....	6
2. ANALIZA I PRZYGOTOWANIE DANYCH	9
2.1. Źródło i charakterystyka danych	9
2.2. Wstępne przetwarzanie danych	9
2.3. Inżynieria cech	10
3. DOBÓR I IMPLEMENTACJA MODELI.....	11
3.1. Wybór modeli uczenia maszynowego	11
3.2. Trening modeli i parametryzacja	11
3.3. Ocena wydajności modeli	11
4. WIZUALIZACJA I ANALIZA WYNIKÓW	12
4.1. Wizualizacja wyników.....	12
4.2. Interpretacja wyników modeli	12
5. WNIOSKI I PRZYSZŁE PRACE.....	13
5.1. Podsumowanie wyników	13
5.2. Możliwości rozwoju	13
SPIS RYSUNKÓW	13
SPIS LISTINGÓW	13

WSTĘP

Głównym celem projektu jest stworzenie modelu prognozowania zapotrzebowania na produkty spożywcze, wykorzystując dane historyczne oraz techniki uczenia maszynowego. Prognozy te mogą być stosowane do optymalizacji zarządzania zapasami, redukcji kosztów logistycznych i ograniczenia marnotrawstwa żywności. Projekt ma na celu opracowanie narzędzia, które pozwoli na przewidywanie ilości zamawianych produktów na podstawie danych sprzedażowych i innych czynników wpływających na popyt, takich jak sezonowość, promocje czy lokalne wydarzenia.

Prognozowanie zapotrzebowania na żywność jest istotnym problemem dla wielu firm z sektora spożywczego, ponieważ wpływa na zarządzanie łańcuchem dostaw, koszty operacyjne oraz minimalizację strat związanych z nadprodukcją lub niedoborami produktów. Celem projektu jest zbudowanie modelu predykcyjnego, który będzie analizował dane historyczne, wykrywał wzorce i prognozował przyszły popyt. Model ten zostanie opracowany z wykorzystaniem narzędzi takich jak regresja, sieci neuronowe, LSTM (Long Short-Term Memory) czy modele szeregów czasowych (np. ARIMA, Prophet).

1. WSTĘPNE ZAŁOŻENIA

1.1. Podział zadań

Osoba 1:

- Przygotowanie danych do pracy.
- Wstępna implementacja modeli predykcyjnych oraz algorytmów uczenia maszynowego
- Współpraca przy tworzeniu ostatecznego modelu.
- Przygotowanie dokumentacji.

Osoba 2:

- Stworzenie ostatecznego modelu.
- Przeprowadzenie walidacji i optymalizacji modeli.
- Analiza wyników i ich interpretacja.
- Prezentacja wyników pracy.

1.2. Wybór języka programowania

Projekt zostanie zrealizowany w języku Python, który jest szeroko stosowany w analizie danych oraz uczeniu maszynowym. Python oferuje bogaty ekosystem narzędzi, które ułatwią analizę, przetwarzanie danych oraz budowę modeli predykcyjnych.

1.3. Dobór narzędzi do przetwarzania danych

Wstępna propozycja doboru narzędzi do przetwarzania danych:

- Pandas – do analizy i manipulacji danymi.
- NumPy – do operacji numerycznych.
- Scikit-learn – do implementacji modeli klasycznych, jak regresja, drzewa decyzyjne.
- Matplotlib/Seaborn – do wizualizacji danych i wyników modelowania.

1.4. Przegląd literatury

1.4.1. FOOD DEMAND PREDICTION USING MACHINE LEARNING

Artykuł „Food Demand Prediction Using Machine Learning” opublikowany w International Research Journal of Engineering and Technology (IRJET) opisuje metody prognozowania popytu na produkty spożywcze w restauracjach za pomocą algorytmów uczenia maszynowego i analizy statystycznej. Celem pracy jest przewidywanie liczby zamówień, co pomaga restauracjom zarządzać zapasami składników o krótkim terminie przydatności, zmniejszając tym samym marnotrawstwo żywności i poprawiając efektywność operacyjną.

Artykuł wskazuje, że prognozowanie popytu na żywność jest trudnym zadaniem z powodu licznych czynników wpływających na zmienność zamówień, takich jak sezonowość, preferencje klientów, promocje czy pogoda. Celem artykułu jest opracowanie modeli, które pozwolą przewidywać liczbę zamówień w restauracjach, co pomoże w efektywniejszym zarządzaniu zapasami.

W badaniu wykorzystano różne techniki uczenia maszynowego, w tym:

- Bayesian Linear Regression: Model oparty na sieciach Bayesowskich, który używa rozkładów prawdopodobieństwa do prognozowania zmiennych. Model ten umożliwia przewidywanie na podstawie zależności warunkowych między zmiennymi losowymi.
- RandomForest: Technika wykorzystująca wiele drzew decyzyjnych do prognozowania. Model ten dobrze radzi sobie zarówno z danymi liniowymi, jak i nieliniowymi.
- Support Vector Machine (SVM): Popularny algorytm do klasyfikacji, który tworzy hiperpłaszczyznę w celu rozdzielenia danych na różne klasy.
- LASSO Regression: Technika regresji stosująca „kurczenie” zmiennych, co pozwala na uproszczenie modelu i wybór najistotniejszych zmiennych.
- XGBoost: Zaawansowany algorytm oparty na gradient boosting, który jest wyjątkowo wydajny pod względem obliczeń i często daje lepsze wyniki w porównaniu do innych technik.

W badaniu przeprowadzono prognozowanie liczby zamówień na podstawie danych wewnętrznych (takich jak liczba zamówień z poprzednich tygodni) oraz danych zewnętrznych (np. promocje). Stwierdzono, że algorytm XGBoost osiągnął najlepsze wyniki, zapewniając najwyższą dokładność prognozowania. Inne algorytmy, takie jak regresja Bayesowska i LASSO, miały niższą dokładność.

Dodatkowo, artykuł podkreśla znaczenie inżynierii cech, czyli procesu przekształcania danych w formy, które są bardziej użyteczne dla algorytmów uczenia maszynowego. Na przykład, użycie kodowania etykiet dla danych kategorycznych.

Autorzy zauważają, że dokładność modeli można jeszcze poprawić, uwzględniając dodatkowe czynniki, takie jak zwyczaje kulturowe czy święta religijne. W przyszłości planowane jest rozszerzenie metod na inne branże, takie jak prognozowanie zapotrzebowania na pracowników.

Artykuł pokazuje, że zastosowanie algorytmów uczenia maszynowego w prognozowaniu popytu na żywność może znacznie poprawić dokładność przewidywań. Zastosowanie algorytmu XGBoost okazało się najskuteczniejsze, ale istnieje potencjał na dalsze ulepszenia poprzez uwzględnienie dodatkowych danych kontekstowych.

1.4.2. A CASE ANALYSIS OF A SUSTAINABLE FOOD SUPPLY CHAIN DISTRIBUTION SYSTEM – A MULTI-OBJECTIVE APPROACH

Badanie „A case analysis of a sustainable food supply chain distribution system—A multi-objective approach” przeprowadzone przez ‘Management Group’ ze Szkoły Biznesu Uniwersytetu Miasta Dublin dotyczy analizy zrównoważonego systemu dystrybucji w łańcuchu dostaw żywności, ze szczególnym naciskiem na przemysł mleczarski w Irlandii. Przedstawiono model dystrybucji dwuwarstwowej, którego celem jest minimalizacja emisji CO₂ oraz kosztów związanych z transportem mleka.

Zielony system dystrybucji uwzględnia zarówno wpływ na środowisko, jak i efektywność ekonomiczną. Model równoważy redukcję emisji węglowych z kontrolą kosztów.

Model uwzględnia również alternatywne scenariusze, które zakładają otwarcie zamkniętych dotąd tras dystrybucji. Ma to na celu zwiększenie odporności systemu dystrybucji na różne nieprzewidziane zmiany, takie jak zamknięcie tras lub problemy operacyjne.

Wyniki modelu są także przedstawiane w formie geograficznej, co pozwala na wizualizację optymalnych tras transportowych. Geograficzne rozmieszczenie tras pomaga lepiej zrozumieć, które trasy są najbardziej zrównoważone z punktu widzenia zarówno kosztów, jak i emisji węglowych.

Technologie wykorzystane w badaniu:

W badaniu zastosowano trzy różne **algorytmy genetyczne – NSGA-II, MOGA-II oraz metodę hybrydową**. Algorytmy genetyczne to techniki inspirowane procesami ewolucji biologicznej, które są używane do znajdowania optymalnych rozwiązań w problemach z dużą liczbą zmiennych i ograniczeń, takich jak logistyka transportu. W tym przypadku, algorytmy te pomogły w identyfikacji najlepszych tras dystrybucji, które znajdują się na tzw. froncie Pareto, czyli zestawie rozwiązań, gdzie żadna z nich nie jest gorsza od innych pod względem wszystkich celów optymalizacyjnych. Wyniki analizy wykazały, że algorytm NSGA-II (ang. Non-Dominated Sorting Genetic Algorithm II) okazał się najbardziej efektywny w porównaniu z pozostałymi metodami.

NSGA-II (Non-Dominated Sorting Genetic Algorithm II): Jest to jeden z najczęściej używanych algorytmów do optymalizacji wielokryterialnej. NSGA-II sortuje populację rozwiązań na podstawie ich dominacji względem innych rozwiązań – szuka tych, które nie są gorsze w żadnym z badanych aspektów (w tym przypadku, emisje i koszty). Algorytm generuje zbiór rozwiązań, który jest rozłożony na froncie Pareto, dając wiele opcji wyboru.

MOGA-II (Multi-Objective Genetic Algorithm II): Jest to inna wersja algorytmu genetycznego do rozwiązywania problemów wielokryterialnych. Podobnie jak NSGA-II, MOGA-II szuka optymalnych rozwiązań na froncie Pareto, ale może różnić się w sposobie zarządzania populacją i selekcji rozwiązań.

Metoda hybrydowa (GA + Sequential Quadratic Programming): Jest to kombinacja algorytmów genetycznych z bardziej tradycyjnymi metodami optymalizacji numerycznej, takimi jak programowanie kwadratowe sekwencyjne (SQP). Podejście hybrydowe często stosuje się, aby połączyć zalety obu metod – eksploracyjnych właściwości GA z precyzją optymalizacji numerycznej.

TOPSIS (Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution): Jest to narzędzie wielokryterialne służące do porównywania różnych opcji decyzyjnych. Umożliwia ocenę, które rozwiązanie jest najbliższe do "idealnego" (najlepszego możliwego), bazując na odległości od hipotetycznego idealnego punktu w wielowymiarowej przestrzeni decyzji. W badaniu TOPSIS pomógł ocenić trasy pod kątem emisji CO₂ i kosztów, tworząc hierarchię najbardziej efektywnych tras.

To badanie podkreśla rosnącą potrzebę wprowadzania bardziej ekologicznych i wydajnych systemów dystrybucji w łańcuchach dostaw żywności. Zastosowane algorytmy genetyczne i technologie optymalizacyjne stanowią skuteczne narzędzia, które umożliwiają jednoczesne zarządzanie kosztami i emisją węglową. Rozwiązania proponowane w modelu mogą być szerzej stosowane w innych sektorach, które muszą balansować między zrównoważonym rozwojem a efektywnością operacyjną.

2. ANALIZA I PRZYGOTOWANIE DANYCH

2.1. Źródło i charakterystyka danych

Dane wykorzystywane w projekcie pochodzą z systemu zamówień klienta i obejmują historyczne zapisy dotyczące zapotrzebowania na posiłki w połączeniu z konkretnymi centrami dystrybucji. Zestaw danych historycznych obejmuje okres od tygodnia 1 do 145, co pozwala na identyfikację wzorców sezonowych oraz trendów.

Dane obejmują:

- Zapotrzebowanie na dany posiłek w centrach dystrybucji – historyczne zapotrzebowanie (liczba zamówień) dla każdej kombinacji posiłku i centrum w tygodniach 1-145.
- Cechy posiłków – informacje takie jak kategoria, podkategoria, obecna cena oraz ewentualny rabat na posiłek. Te cechy mogą być pomocne w analizie wpływu sezonowych rabatów i kategorii posiłków na poziom zamówień.
- Informacje o centrach dystrybucji – szczegółowe dane o centrach dystrybucji, w tym miasto, obszar centrum oraz kod regionu. Lokalizacja i specyfika centrum mogą wpływać na popyt, np. centra w obszarach o dużym natężeniu ruchu mogą wykazywać wyższy poziom zapotrzebowania.

2.2. Wstępne przetwarzanie danych

Przetwarzanie danych jest kluczowe dla poprawy jakości wejść do modelu, eliminacji nieścisłości oraz zminimalizowania wpływu błędów w danych na końcowe wyniki. Kroki przetwarzania danych obejmują:

- Uzupełnienie lub usunięcie braków danych: Dane zostały sprawdzone pod kątem brakujących wartości, które mogłyby negatywnie wpłynąć na wyniki modelu. W zależności od ich liczby i istotności, braki zostały usunięte lub uzupełnione.
- Transformacja zmiennych numerycznych: W celu ujednolicenia wartości, takie zmienne jak ceny czy liczba zamówień zostały znormalizowane. To pozwala na lepszą interpretację różnic w wartościach i zapobiega dominacji jednej cechy nad innymi.

- Standaryzacja jednostek czasowych: Dla zachowania spójności dane o zapotrzebowaniu są analizowane w rozbiciu na tygodnie, co odpowiada cyklowi zaopatrzeniowemu i pozwala przewidywać popyt w przyszłości.

2.3. Inżynieria cech

Inżynieria cech była kluczowym krokiem w celu wzbogacenia modelu o nowe zmienne:

- Kwota rabatu – różnica między ceną podstawową a ceną końcową, odzwierciedlająca wysokość zniżki.
- Procent rabatu – wartość procentowa rabatu, informująca, jak dużą zniżkę uzyskał klient.
- Zmienne binarne – wskaźnik, czy posiłek był objęty zniżką.
- Kodowanie zmiennych kategorycznych: Zmieniono cechy tekstowe (`center_type`, `category`, `cuisine`) na wartości numeryczne za pomocą `pd.get_dummies()`.

3. DOBÓR I IMPLEMENTACJA MODELI

3.1. Wybór modeli uczenia maszynowego

Do prognozowania popytu na jedzenie wybrano trzy modele:

- Random Forest Regressor – model lasu losowego, który agreguje wyniki wielu drzew decyzyjnych. Charakteryzuje się odpornością na przeuczenie i jest efektywny przy danych o dużej liczbie cech.
- Gradient Boosting Regressor – model wzmocnienia gradientowego, który buduje kolejne drzewa decyzyjne, minimalizując błędy wcześniejszych drzew. Dzięki tej metodzie osiąga wyższą dokładność niż las losowy, ale jest bardziej zasobochłonny.
- XGBoost Regressor – zoptymalizowany model gradientowego wzmocnienia, znany z wysokiej dokładności i wydajności, szczególnie przy dużych zbiorach danych.

3.2. Trening modeli i parametryzacja

Dane zostały podzielone na zbiór treningowy (tygodnie 1-145) i testowy (tygodnie 146-155). Modele zostały wytrenowane z następującymi parametrami:

- Random Forest Regressor: Ustawiono liczbę estymatorów na 100, co zapewnia odpowiednią równowagę między dokładnością a czasem przetwarzania.
- Gradient Boosting Regressor: Podobnie jak dla lasu losowego, liczba estymatorów została ustawiona na 100, aby model skutecznie uczył się z danych.

3.3. Ocena wydajności modeli

Wydajność obu modeli oceniono przy użyciu metryki Root Mean Squared Error (RMSE) na zbiorze treningowym. RMSE mierzy średni błąd między przewidywanymi a rzeczywistymi wartościami, co pozwala na ocenę dokładności modeli.

4. WIZUALIZACJA I ANALIZA WYNIKÓW

4.1. Wizualizacja wyników

Dla lepszego zrozumienia wyników przewidywań zostały stworzone następujące wykresy:

- Porównanie RMSE dla obu modeli: Wykres słupkowy prezentujący błędy RMSE dla Random Forest i Gradient Boosting. Dzięki temu widzimy, który model osiągnął mniejszy błąd na zbiorze treningowym.
- Porównanie wartości rzeczywistych i przewidywanych: Wykresy liniowe przedstawiające przewidywania obu modeli dla próbek z testu w odniesieniu do rzeczywistych wartości liczby zamówień. Ułatwia to ocenę, który model lepiej odwzorowuje zmienność w danych.

4.2. Interpretacja wyników modeli

5. WNIOSKI I PRZYSZŁE PRACE

5.1. Podsumowanie wyników

Zastosowane modele – Random Forest, Gradient Boosting i XGBoost – uzyskały dobre wyniki. Model XGBoost osiągnął najniższy błąd RMSE, co czyni go najlepszym wyborem pod kątem dokładności. Random Forest i Gradient Boosting także osiągnęły zadowalające wyniki, a ich mniejsze wymagania obliczeniowe sprawiają, że mogą być alternatywą w przypadku potrzeby szybszej analizy.

5.2. Możliwości rozwoju

Projekt można rozwijać poprzez:

- Testowanie dodatkowych modeli: Włączenie algorytmów, takich jak LightGBM czy CatBoost, które również dobrze radzą sobie z danymi o dużej liczbie cech.
- Rozbudowę zbioru danych o nowe cechy: Uwzględnienie sezonowości, wydarzeń i trendów pogodowych, co może dodatkowo zwiększyć dokładność.
- Automatyzację aktualizacji modelu: Implementacja mechanizmu monitorującego dane i automatycznie aktualizującego model na podstawie najnowszych informacji.

Rozbudowa projektu może znacznie zwiększyć dokładność i zdolność modelu do adaptacji do zmieniających się warunków rynkowych, co będzie przydatne dla klienta w codziennym zarządzaniu łańcuchem dostaw.

SPIS RYSUNKÓW

Nie można odnaleźć pozycji dla spisu ilustracji.

SPIS LISTINGÓW

BIBLIOGRAFIA

1. International Research Journal of Engineering and Technology (IRJET) e-ISSN: 2395-0056 p-ISSN: 2395-0072 Volume: 07 Issue: 06, June 2020, Pages 3672-3675
2. International Journal of Production Economics Volume 152, June 2014, Pages 71-87
3. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0925527314000437>